СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 33. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 11-го лютого 1941. — No. 33. Jersey City, N. J., Tuesday, February 11, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ВІДГОМІН ПРОМОВИ ЧОРЧИЛА

ВАШИНГТОН. — Промова англійського премієра Винстона Чорчила, виголошена минулої неділі через радіо, зробила на вашингтонські офіційні кола дуже добре враження. Ті, що є за повну поміч Англії, раділи з того, що Чорчил щераз виразно підкреслив, що Англія не потребує американських вояків, тільки американських воєнних машин. Але ця промова, говорили знавці, не буде мати великого впливу на сенатські голоси, які ухвалюватимуть законопроєкт ч. 1776. Бо, назагал, погляд на ту справу серед сенаторів уже добре вироблений.

ЩЕ ОДИН КОМІТЕТ ПОМОЧИ АНГЛІЇ.

НЮ ЙОРК. — В Америці створився ще один всенаціональний комітет, під головством О. С. МекФерсона, який має за завдання піддержати заграничну політику президента до найдальших границь, навіть коли б треба було вступити активно до війни. Дотепер цей комітет має десятки тисяч членів. Серед чільних членів цього комітету знаходяться ріжні професори, релігійні провідники, політики, робітничі провідники. Серед останніх є Вилєм Ґрін, голова А.Ф.П.

СУТИЧКА ВОЯКІВ З ПОЛІЦЕЮ.

КВЕБЕК (Канадо). — Місцеві вояки канадійської армії так обидились, що поліція арештувала їх двох членів, що вийшли на вулицю і зробили проти поліції демонстрацію. Зате їхня власна команда покарала їх домовим арештом і на неозначений час заборонила воякам опускати касарні.

„ПРЕДСТАВНИКИ" В ЕЛЬ САЛЬВАДОР.

САН САЛЬВАДОР. — Місцеві розшуки розкрили, що 43 американських торговельних компаній в Ель Сальвадор є репрезентовані місцевими німцями й італійцями, які мають виразно націстівські і фашистівські симпатії, а навіть працюють у користь своїх країв.

ПІШЛИ ДО ПРАЦІ.

ВАШИНГТОН. — В минулім році стейтові бюра праці умістили на ріжних приватних роботах близько три і пів міліона людей. Цей рух далі відбувається і з кожним місяцем зростає.

ПОЛЬСЬКІ ПРОТЕСТИ ПРОТИ СОВЄТІВ.

НЮ ЙОРК.—„Польський інформаційний центр" в Америці опублікував зібрані вістки про те, як Совети знущаються над поляками, в захопленій „частині Польщі". Совети, говориться в їхнім бюлетені, дотепер виарештували і вивезли на далекий Сибір 500,000 польських громадян, в тім 30% українців. Забирано в першу чергу свідоміший елемент, хоч дуже часто вивозять цілі села. Советські власти трактують їх з жахливою жорстокістю. Вони живуть у неопалених лїпянках, неодягнені і не прокормлені якслід. Великий відсоток з них вже помер. Решта ступнево вигибає.

СКОРІСТЬ БУДУЧИХ ЛІТАКІВ.

ДЕЛЬ МОНТЕ (Каліфорнія). — Інжинір Джан Канадей, затруднений в фабриці літаків „Лакгід", заявив, що найновіші технічні досліди вказують, що скорість літаків є майже необмежена. Вона може доходити і переходити тисячу миль на годину. Недавно думали, що найвища скорість може бути 500 миль на годину. Вище цього не можна йти, бо на носі літака і крилах буде набиватись повітря так, Але перед залізничною машиною набивається сніг. Але техніка розвязала набивання снігу так, що спереду побудувала автоматичні відгортачі, які сніг відтручують на боки. Те саме можна зробити з повітрям. Техніка до цього саме прямує, говорив Канадей.

ОХОРОНА ФАБРИКАМ.

ВАШИНГТОН. — Головний прокуратор Роберт Джексон заяви, що власти добре наглядають над тим, щоб до американського промислу не закрались саботажники. В 1,200 фабриках запроваджено тайні системи, які охоронять промисл від чужих агентів і саботажників.

ДВІ ДІВЧИНИ ЗГИНУЛИ ВІД АВТА.

СІДАР ҐРОВ. — Дві дівчини, що переходили з двома хлопцями через вулицю згинули від удару авта, яке наїхало на них зо страшною скорістю. Те авто втікало перед поліцією, і наїхало на них, як вони переходили вулицею. Дівчата згинули на місци, а хлопці тяжко поранені. Та є надія, що вони вийдуть. Злочинців, які спершу втекли, годину пізніше схопила поліція, як вони переїздили вже в таксівці попри місце трагедії. Вони їхали поволі, бо довкруги було багато людей і так підозріло поводились, що один з поліцаїв велів їм висісти з таксівки і почав допитувати їх. Вони вкінці признались, що вкрали в Нюарку авто і втікали перед поліцією. В посціху наїхали на згадану групу.

БОРОТЬБА ЗА ЗАКОНОПРОЄКТ Ч. 1776 ПЕРЕСУВАЄТЬСЯ ДО СЕНАТУ

Боротьба за законопроект ч. 1776 пересувається тепер до федерального сенату. Бо палата представників покінчила вже з тим законопроектом, переголосувавши його минулої суботи. За законопроект, у поправленій формі, голосувало 260, а проти нього 165. З малими винятками всі демократи голосували за законопроект, а всі републиканці проти нього. В останній хвили противники законопроєкту хотіли зазначити, що забороняється висилка американської експедиційної армії до чужих країв, але палата представників більшістю голосів це відкинула.

Тепер сенатський комітет закордонних справ переслухує ріжних свідків, щоб засягнути їх опінії. Серед них зізнавати ще буде Томас Дюї і Вендел Вилкі, президентський кандидат Републиканської Партії і титулярний голова цеї партії. Після того справа піде під загальні наради і під голосування сенату. Провідники сенату говорять, що він буде переголосований до кінця цього місяця.

ПРИЇЗД ВЕНДЕЛА ВИЛКОГО

Літаком вернув з Европи Вендел Вилкі, Републиканський президентський кандидат. Він їздив туди, щоб наочно переконатись, як стоять справи в Англії. Тепер він журналістам сказав, що з цеї подорожи навчився дуже багато. Він говорив із ріжними людьми, з високими і з низькими, з робітниками і міністрами. Вилкі сказав, що помилково є думати, що коли Америка не буде помагати всіма силами Англії, то тим охорониться від війни. Якраз навпаки, Америка має шанси уникнути війни лиш тоді, коли всіма способами буде помагати Великій Британії.

НА ПРОМИСЛОВІМ ФРОНТІ

Заходами приватного американського промислу, а також державних і міських властей, в теперішню пору вишколюється в Америці 200,000 людей в ріжних фахах, потрібних для збройної готовости. Та з кінцем червня ц. р. те число зросте до одного міліона. Серед них є чимало жінок.

КОНҐРЕС МОЛОДІ ПРОТИ ДИКТАТОРІВ

Під кінець конґресу американської молоді, що відбувався в Вашингтоні, приявні ухвалили резолюції, які в засаді таврують всі диктатури, але поіменно лиш фашистівські. Також натавровано американську заграничну політику, зокрема в західній півкулі, яка, на думку конґресу, є „імперіялістична".

БРИТІЙСЬКА ФЛЬОТА ЗААТАКУВАЛА ҐЕНУЮ, НАЙБІЛЬШУ ІТАЛІЙСЬКУ ПРИСТАНЬ

Можна сміло казати, що британська фльота пустилась на велике ризико, коли тихцем підплила під Ґеную, відому італійську пристань, та бомбардувала її в такий спосіб, що вистрілила 300 тон стрілен. Вже те одно, що велика скількість британських кораблів могла плисти не завважена попри італійські острови, Сицилію і Сардинію, та доплисти в Ліґурський залив, що має бути наскрізь хоронений італійською фльотою, свідчить, що Італія позбавлена фльоти, що її морська сила розбита. Британська фльота, що обстрілювала Ґенную, складалася з панцирника „Малая", панцирного кружляка „Рінови" і кружляка „Шефілд", та багато інших менших кораблів. В нападі брав участь також панцирник „Арк Роял", що служить для літаків. Ті останні бомбардували окремо ще відоме італійське місто Пізу, ушкодивши залізничі полученння, товаровий двірець та рафінерію нафти.

22 ІТАЛІЙСЬКИХ ҐЕНЕРАЛІВ В БРИТІЙСЬКІМ ПОЛОНІ В АФРИЦІ

Аж таке велике число італійських полонених ґенералів подають британські звідомлення від початку британської кампанії в Африці. В самім однім Бенгазі попало в полон 7 ґенералів. Між ними є тепер і ґен. Берґенцолі, що втік з Бардії. Британська армія не спочиває в Лібії, а посувається надзвичайно скорим темпом далі в напрямі Тріполісу. Оскільки не зайдуть якісь несподівані перешкоди, згл. зміни в пляні британської кампанії, рахуються з тим, що й та остання італійська твердиня довго не вдержиться. Так виглядає, що в скорому часі італійсько-африканська імперія зникне цілковито. Та дехто каже, що британці готові перекинути частину своїх сил до Греції, а тоді кампанія в Африці триватиме довше.

ПОПАЛИ В БРИТІЙСЬКИЙ ПОЛОН. Італійські жовніри, що їх захопили британські війська коло Бардії, в Лібії, дожидають транспорту до Каїра, в Єгипті. Коло них їх повзи, розбиті британським артилерійним огнем.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПОТРЕБУЄ ВІД АМЕРИКИ ЗБРОЇ Й ВОЄННИХ ЗНАРЯДІВ, А НЕ ВОЯКІВ

ЛОНДОН. — Таке заявив через радіо Винстон Чорчіл, британський премієр. І ще зазначив з притиском, що не потребує американського війська тепер, ні в наступнім році, ні пізніше, оскільки такі речі можна взагалі передбачати. Велика Британія, заявив він далі, є тепер сильніша ніж була тому кілька місяців. Вона теж повна віри в остаточну перемогу. Щоб виграти, мусів би Гітлер знищити цілу Британію. Гітлер може заняти Балкан, казав Чорчіл, навіть частину Росії, навіть дійти до Індії, але це все його не вратує. Куди він не стане ногою, там зачнуть його ненавидіти ще більше ніж досі, казав Чорчіл, а крім того проти нього стане ще весь світ, що говорить англійською мовою. Чорчіла промова була повна триюмфу, бо він міг покликуватись на великі британські перемоги в Африці, як теж на бомбардування Ґенуї британською фльотою. Зокрема Чорчіл не щадив гострих слів, коли окреслював ролю Мусолінія, що рішився на війну з Великою Британією. Чорчіл звертає ще увагу на те, що в Болгарії є повно німців — летунів, що готові кожного часу до нападу на Грецію і Туреччину. Він остеріг Болгарію перед злукою з Німеччиною, пригадуючи їй подібну злуку з минулої світової війни та наслідки такого поступовання.

Нагадує нові терпіння.

Чорчіл ще заповів, що то жде британців в найближчій будуччині. Він остеріг їх перед евентуальним німецьким нападом, який буде страшний і коштуватиме страшних жертв. Але заповів, що німецькі спроби напасти на Англію скінчаться розгромом німців.

В ФРАНЦІЇ ЩЕ ДАЛІ НЕЯСНО.

ЛОНДОН. — Маршал Петен звільнив Пієра Фландена з обовязків міністра заграничних справ. Його місце заняв адмірал Жан Дарлян, що став теж заступником премієра. Значить, що зайшли переміни в міністерськім кабінеті, але не такі, щоб Пієр Ляваль вернув до влади, чи там станув на чолі, як цього має домагатись Німеччина.

ҐЕН. ВЕЙҐАН НА ОВИДІ.

МАДРИД. — В дипльоматичних колах вияснюють справу перемін в французькім уряді в Віші так, що маршал Петен не уступає натискови Німеччини тому, що ґен. Вейґан є по його стороні. А це значить, що коли б Гітлер хотів насильно поставити на чолі Ляваля, якого ґен. Вейґан не любить, тоді ціла французька фльота в Африці разом з французькою армією і ґен. Вейґаном перейшлаб на британський бік і станула до боротьби з державами „осі" разом з армією „вільних французів" ґен. де Ґоля. Це тим лекше тепер зробити, бо найновіші успіхи британців в Африці піднесли їх престиж у французів. Крім того рахуються з тим, що британці заберуть скоро Тріполіс і стануть безпосередніми сусідами французьких африканських кольоній і самого ґен. Вейґана.

ПРИЗНАЄ ПОМИЛКИ В ІТАЛІЇ.

РИМ. — Джіовані Ансальдо, що є редактором часопису, якого власником є ґр. Чяно, піддає сильній критиці італійську кампанію в Африці і каже, що там пороблено повно промахів. Заразом зазначує, що не можна закривати того, що цілий італійський нарід глибоко засумований тим, що діється в Африці. Пояснює, що вже на самому початку кампанії можна було передбачати її вислід, бо британці знищили на початку в Сіді Барані моторизовані італійські сили. Тепер, каже Ансальдо, не лишається італійцям нічого іншого, а шукати захисту в Тріполіс. Але виглядає, так, що він сам сумнівається, чи і там італійці зможуть вдержатись.

ГЕСС ПРО НІМЕЦЬКУ „ПЕРЕДИШКУ".

БЕРЛІН. — Букс Пітерс, кореспондент часопису „Ди Ню Йорк Таймс", подає, що з німецького боку намагаються тепер націсти на всі лади запевнити німецьке населення, щоб не денервувалось, що є „спокій" і „павза". Між іншим говорив на ту тему один з найвизначніших націстівських провідників, Рудольф Гесс. Казав, що „найбільша в світі воєнна машина" є готова кожної хвилини до удару. Запевнював німців, що військова влада за весь час „передишки" не спала. Казав, що завжди перед великим ударом була „павза", нагадуючи наступ на Польщу, Норвегію і т. п. Також говорили те саме й інші визначні націсти та твердили, що теперішня німецька безчинність є „частиною німецької воєнної й політичної стратегії".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ ЗДОБУТОК

Український Народний Союз виказує, що мав з кінцем 1940 року 38,167 членів. Очевидно, що коли зачнемо обертати міліоновими числами, чи навіть сотнями тисяч, то те число не буде великим. Та коли підходитимемо до справи розумово й возьмемо під увагу, як довго ми в Америці, скільки нас і який ми елемент, то прийдемо до заключення, що як не є з нами аж так добре, щоб ми зрівнялись з найкраще зорґанізованими іншими народами в Америці, то певно є так, що ми стоїмо в передових рядах. А вже цілком певно в найперших, коли мова про фінансову солідність орґанізації, як і про її моральну силу. Ось і тому зріст У. Н. Союзу, згуртування біля нього ось тих 38,167 осіб української крови, є такий наш загальний здобуток, що є наглядним доказом живучости американсько-українського ґромадянства.

Але є ще одна відрадна обставина, на яку треба звернути увагу. Як знаємо, минулий рік був поганим для американських українців. Поминаючи те, що відчуває ціла Америка в звязку з европейською трагедією, американські українці мають причину терпіти душевно далеко більше. Події в Европі так розвинулись, що завдали Україні й українському народови ще такі нові важкі удари, що відбились особливо погано на почуваннях американських українців. Зокрема тому, бо вони почули себе безрадними. Такими, що не в силі давати звідси навіть ту скромну допомогу поневоленому українському народови в Европі, яку звикли досі давати. Колиж іде про таку допомогу, то, як відомо, членство У. Н. Союзу було завжди в такій акції на першому місці, складаючи найбільші жертви. Тепер це до певної міри урвалось. І, природно, викликало в промадянстві занепокоєння, а навіть знеохоту. У. Н. Союз це відчував. А щоб наш нарід вдержати далі в благородних поривах, в добрій вірі в власні сили і кращу будучність, пробував тому зарадити ще й так, що посилив акцію в справі гуртування нашого громадянства при У. Н. Союзі. Що та праця була видатна, видно найкраще по тому, що в минулому році У. Н. Союз побільшився на 2,809 членів. Що це означає, зрозуміємо наглядно, коли зважимо, що в тім році, який видавався нам безнадійним, У. Н. Союз розвинувся щодо членства так сильно, як ще в ні однім році на протязі довголітнього свого існування. Ось тому цей зріст такий нам дорогий! Та не змарнуймо цього успіху тепер, у конвенційнім році У. Н. Союзу. Зате виявім у практиці, що вміємо розумно користати з демократичних прав, які нам дає У. Н. Союз. Тому не глядім на те, що може комусь статись кривда, що його поминуть при виборах, бо це такі людські недомагання, яких не можна нігде й ніяк уникнути. Зате глядім на ту велику ідею, з якою звязана ось та наша найстарша народня установа. Бо вона нікого з нас не кривдить, а тільки всім добра бажає і усіх нас до себе пригортає. Тому допомагаймо розбудовувати наш У. Н. Союз і в тім конвенційнім році так, як це ми робили в минулім.

ВІСТИ ПРО УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ І ПРО УКРАЇНСЬКИХ ЛЮДЕЙ

„Українська література та її значіння в розвитку нації".

На таку тему мав у Холмі відчит архієпископ Іларіон. Реферат викликав велике зацікавлення і стягнув до ґімназійної салі, де відбувся відчит, повно слухачів. Головні думки відчиту такі:

Мова кожного народу не однакова та й сама вона зріжничкована. і можна поділити на літературну й народню, а народню на наріччя, піднаріччя, говірки й підговірки. Навіть поодинокі села ріжняться мовою. В українців ріжниці мови дуже численні, а причиною того історичні умовини життя. Політичні кордони поміж поодинокими землями створили й мовні кордони. Тому виринає потреба літературної мови, опертої на народній мові та вживаної на всіх землях. Народня мова знає багато слів і ріжних форм для означення одного й того самого поняття. Літературна мова черпає з багатьох джерел народньої словесности. Колискою української літературної мови була Наддніпрянщина. Коли вже над Дніпром оформлювалась новочасна українська літературна мова, почався її розвиток і в Галичині. Літературні звязки причинювались до вирівнювання ріжниць та граматичних форм. Завданням української культурно - освітньої діяльности є ширити літературну мову в масах. Значіння літературної мови для народу величезне. Літературна мова зеднує народ, коли наріччя роседнують його. Літературна мова скріплює національне почуття. Вороги використовували мовний партикуляризм для розбиття єдности українського народу (творення „лемківської мови"). Українцям треба боротися з мовними партикуляристами і дбати про розвиток української літературної мови, м. і. як засобу духового обеднування українського народу. Архиєп. Іларіон заповів цикль своїх відчитів.

Український театр у Холмщині.

Відомий український письменник з Волині, В. Островський, подає на повищу тему таке:

Український театр, особливо в Холмщині, має значно ширші і складніші завдання, ніж театр в інших країнах. Цей театр — не тільки вияв мистецтва й суспільно-етичного життя, але й засіб національного розбудження народніх мас, їх національного освідомлення, ширення найжиттєвіших ідей, — словом: чинник конечної внутрішньої пропаганди. А в Холмщині ця „освіта й пропаґанда" під цей час особливо потрібна. Тому питання театру в Холмщині мусить бути висунене на належне місце. Театр п. Н. Обідзинського, що утримується виключно власними силами серед найважчих умовин, проіснував 20 років. Мало того: театр, утримуючись власними силами, спромагався ще й на деяку доброчинність. Початок театру припадає на 1920 рік; коли то невеличка група українських наддніпрянських акторів розпочала в Ковлі вистави під проводом артистки київських і інших театрів п. Федори Руденко (пізн. Обідзинської). Польська влада вважала вистави цього театру за „небезпечні" для Волині й змусила його виїхати за польські етнографічні терени. І ось театр п. Руденкової бачимо на Поморі, в Познані, в Бидґощу, Данціґу, Цопотах й у інших містах. По першім „турне" деякий час театр грав у Вильні, Білостоці й Варшаві. В 1922 р. провід обняв п. Н. Обідзинський. Ансамбль поповнився новими силами. За той час 6 акторів попрощалося з важким життям, один відійшов до хору Божика, один став диригентом митрополичого хору в Варшаві, деякі працюють у інших містах. Але більшість театру залишилася стрижнем театру надалі. Прибували нові сили й театр працював далі, ні разу не „розбившися", як це бувало з іншими театрами. З нагоди його 10-ліття (1932 р.) „Діло", „Новий Час", „Тризуб" і ін. часописи згадали про театр теплими, прихильними словами. Після урочистого святкування 25-літнього ювилею, сценічної праці п. Руденко - Обидзінської у 1932 р. польська влада викинула театр з „кресів", а польська преса почала проти нього нагінку. Війна застала театр у м. Садовному над Бугом, де згинули траґічною смертю два актори, а театр втратив все своє майно, набуте 20-літньою працею. Але театр п. Н. Обидзинського не заломився і не розпався. Знесилений і зменшений в акторських силах, під кінець грудня мин. року в страшний мороз, в неопаленому ваґоні актори прибули в рідний український Холм, а 1. січня виставили вже тут „Ой, не ходи Грицю", далі „Мати наймичку", „Хмару", „Наталку Полтавку" й ін. У самому Холмі театр п. Обидзинського дав 55 вистав, у селах холмського повіту — 127 вистав. Дав він вистави в Холмі на „Рідну Школу", а в с. Сичині на погорільців. Виступав безінтересовно на 3 вечерницях Українського Комітету, на 3 академіях, на льотерії (на дохід допомогової кухні), на святі молоді, на „обжинках" у Володаві й т. д. Із своїх скромних заробітків театр виплатив понад 700 зол. на „Рідну Хату". Позбавлений в Холмі театральної салі, театр п. Обидзинського змушений ввесь час грати у звичайній салі. Щоб перевірити на місці, яку роботу робив цей театр серед народніх мас, я одного разу несподівано виїхав у глухе село Луковок на Володавщині, де мало відбутися освячення хреста на місці зруйнованої церкви. Приїжджаю. Де актори? Порядкують у процесії, співають у хорі. А пані? Варять із селянками обід, вчать накрити стіл, подають, творять теплий, родинний настрій. За обідом — актори промовляють до селян, співають їм зворушливих пісень. Увечорі грають. Перед виставою знайомлять публику з українським театральним мистецтвом. І так скрізь. Словом — безінтересова, відрухова, від душі й дуже широка національно - культурницька праця. В холоді, іноді — в голоді й у тяжких пересуваннях із села в село, по десятках років сценічної праці. Артистичні сили вичерпуються, в невідповідних сільських умовинах підупадають. На щастя, театр дістає приміщення в будинку Технічної Школи.

Помер ґен. Віктор Зелінський.

Дня 14. грудня 1940 помер у Цопоті ґенерал - полковник Віктор Зелінський, український вояк найвищого військового ступня, учасник численних боїв за волю України, носій найвищих военних відзначень, голова ріжних українських військово-дипльоматичних місій. Похорони відбулись 18. грудня. Прибули представники української іміґрації й воя́цтва і віддали Покійному останню прислугу — на чужій землі.

Помер о. Андрій Пеленський.

Помер у Люблині в 76 році життя а 52 священства о. Андрій Пеленський, парох Лисятич, стрийського повіту, довголітній, визначний, кооперативний діяч, діяльний член численних українських народніх установ, організатор Стрийщини. Пережив усі злидні скинтальського життя.

Помер інж. Стельмашенко.

У шпиталі в Ляйнцу коло Відня помер 16. жовтня 1940 інж. Іван Стельмашенко, роджений в с. Ярополичах, житомирської области. Як 17-літній студент зголосився був до української революційної армії, брав участь у ріжних боях, був двічи ранений у легені, внаслідок чого вивязалась у нього тяжка недуга. По війні опинився у Польщі, де тинявся як інтернований по ріжних таборах. Вкінці дістався в 1927 році до Чехословаччини, де студіював в Українській Академії в Подебрадах, де одержав ступінь інжиніра. Помер у нужді.

Термінольоґія для шкіл.

Українська Учительська Секція в Ярославі видає українську термінольоґію, обвязуючу по школах. Термінольоґія обіймає математику, фізику, хемію і ґеоґрафію.

Помер адв. О. Дудикевич.

Дня 28. вересня 1940 р. помер у Тухолі на Словаччині адв. д-р Осип Дудикевич, родом з Підгайців. По світовій війні опинився в Чехословаччині, а потім перенісся на Карпатську Україну, де працював у судівництві, а потім отворив адвокатську канцелярію у Воловім, де та канцелярія стала осередком українського життя цілої Верховини на північ від Хусту. Тішився необмеженим довірям селянства. У своїм домі приймав гостинно українських вигнанців, а зокрема фільмарів і письменників, що студіювали Верховину і шукали в ній натхнення для своїх творів. Між іншим перебував у Покійного славний чеський письменник Ольбрехт. Як мадяри заняли Карпатську Україну, то його хату перемінили на касарню, розграбивши передом усе, що в ній було.

В Бразилії гірко українцям жити.

Канадійська „Будучність Нації" друкує листа з Бразилії, в якому пишеться про українське тамошне життя між іншим таке: „Може ви вже чули і знаєте, що нам тепер в Бразилії дуже гірко жити. Кажуть нам покидати те все, що нам рідне й дороге. Забороняють учитись по українськи, забороняють священикам голосити проповіди по українськи, а як часом священик скаже що по українськи, то зараз вязнять і знущаються над ним. А найгірше, що тамтого місяця замкнули нам українські ґазети і тепер ми всі зістали без свого рідного друкованого слова і такий нам великий сум і жаль! Ми порадились, щоб написати до Вашої Хвальної Адміністрації, щоб Ви нам присилали одно або два числа... Ми хочемо підпирати своє і цінити своє... Любимо своє і будемо своє любити до смерти..." До цього „Будучність Нації" додає замітку такого змісту: „Значить, вкінці також Бразилія стала в ряді наших „приятелів" і гнобить та дусить українське вільне слово. Ми свято віримо, що та політика Бразилії в основі помилкова і шкідлива, бо ніде й ніколи жадне гноблення для жадного краю добре не скінчилось. А скінчитись мусить. І тоді кінцева заплата є дуже гірка для того краю. Діє щось вище від людської злоби! Є над нами Боже Провидіння, котре судить і веде народи... Культурний нарід так не поступає. В Канаді кожний має волю, треба її тільки шанувати і берегти. Ми віримо, що наші земляки в Бразилії вкоротці діждуться зміни на краще і теперішні тяжкі хвилі перейдуть як тяжка змора в неславу тих, що це започаткували".

Вистава преси та книжки в Ярославі.

Місто Ярослав не забуло за місяць українського друкованого слова. І тому там відбулась вистава української книжки і преси. Її ціль: зобразити культуру українського друкованого слова. Після Богослуження д-р Ю. Старосольський відкрив виставу і виголосив промову про значіння книжки. Як першого відвідувача впроваджено Преосвященного Григорія. Пояснення давав лікар Черкавський. Вистава була по ґрупам: повість, поезія, драма, історія, література, критика, публіцистика, научна література, шкільні підручники, дитяча бібліотека, календарі-альманахи, а окремо — ярославські видання. Окремий столик заняли твори Т. Шевченка. Підчас тижня вистави виголосили такі реферати: д-р Грицак: Розвиток української літератури від найдавніших часів, Мр. Ісаїв: Значіння друкованого слова, Мр. Кульчицький: Чому українська книжка? Ред. Д. Данилевич: Українське друковане слово в цифрах. На закінчення відбувся святочний вечір, на якому говорив д-р Старосольський про осяги вистави, Е. Чернявський деклямував та відчитував досі недруковані твори Кульчицького.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(15)

Положення Лемківщини давало великі торговельні користи з ріжного роду мит і оплат, бо в давніх часах той, що держав у своїх руках Лемківщину з її осередком Сяноком, міг спрямовувати торговельний рух у довільні для себе сторони. Тому й сусіди Лемківщини, зокрема сяніцьких сторін, робили всілякі заходи, щоб закріплювати свій стан посідання на Лемківщині та вдержувати Сянік у своїх руках. Спори і міжусобиці між нашими князями, обезсилення краю взаїмною боротьбою та більша сила спершу угорських, а далі польських королів спричинили те, що в половині XIV. століття Сянік, подібно як Перемишль та Львів, опинилися в руках польських королів. На короткий час, після смерти Казимира (1370. р.) переходить Лемківщина зі Сяноком під владу угорських королів, поки знов у р. 1387 не відібрала його королева Ядвига, жінка Ягайла, для Польщі.

Ще за свойого життя, Казимир уважав Галичину, а з нею в першій мірі Лемківщину, як постійний і невідлучний здобуток Польщі й примінював до цього свою внутрішню політику. Позискавши татар і забезпечивши себе тим самим перед одинокою підпорою неприхильного йому галицького боярства, він старався підтяти сили непримирних противників — конфіскатами їхнього майна, наділюючи одночасно добрами й привілеями бояр, що не приймали участи в боротьбі проти нього. Усіми силами старався зміцнити сили західнього, напливового елементу. Підпомагав німецьке купецтво по містах і роздаровував галицькі маєтности чужинцям ріжного походження і невідомого покрою, але узалежнював їх своїми інтересами з тривкістю політичної приналежности Галичини з Лемківщиною до польської держави.

В завойованій Галичині, старався Казимир скріпити силу західнього елементу, для чого вжив помочі німців у кольонізації міст та скріпленню польської торговлі й промислу. Ополячення „верхів" західньо - українського громадянства, кольонізація західньо-українських земель, а в першу чергу міст неукраїнським елементом, закріпощення селянства, пішло тут скорим ходом і сягло куди глибше, аніж те, в пізніших сторіччях, могло статися на східньо-українських землях. Польща опанувала Галичину — і з нею Лемківщину — в хвилину її найбільшого, державно - політичного занепаду й не полінувалася використати цього в свою користь.

На ці землі, осиротілі по смерти останнього свого суверена (зверхника), вдарила найсильніша хвиля польського народу. Великі просторі західньо - українських земель відібрані від неприхильного Польщі боярства, перейшли в руки польських вельмож і польської шляхти; кольонізація заселення міст польським, німецьким і взагалі неукраїнським елементом, врешті політична місія, що взяла її на себе латинська костельна єрархія, дуже скоро зробили своє. Старі, боярські роди зникли з поверхні життя, разом зі своїми маєтностями і державно - політичними бажаннями. Одних згнобила влада за неприхильність за межі польської займанщини, другі виміґрували, виселились за межі польської займанщини, треті ополячились, останки бідні і безправні, вернулися в народню масу, з якої вийшли перед століттям. Решти поконав т. зв. Єдлинський привілей короля Ягайла з 1430 р., що зрівняв українську шляхту Галичини в правах і обовязках з шляхтою корінної Польщі. Чотири роки пізніше зрівнано устрій, судівництво й адміністрацію Галичини з такими самими установами Польщі.

І так створено адміністраційний поділ західньо-українських земель на воєвідства та до т. зв. „Руського" воєвідства приділено між іншими і лемківсько - сяніцькі землі. Шляхта тих земель, як повноправна суспільна верства, впливала на хід внутрішньої й закордонної політики держави через соймики. що збиралися для самих окраїнних земель з Сяніччиного в Сяноці. Шляхта була звільнена від усяких тягарів (як співпраця при будові замків) і податків (за винятком „ланового", по два гроші від лану); вона була зобовязана до военної служби тільки в обороні держави, а вільна від походів поза її кордони. Маючи такі великі права, а майже жадних обовязків, шляхта зросла в силу й багатство, здобуті кривдою інших суспільних верств, тобто міщанства, а головно, цілком обезправленого селянства. Правда, поміж шляхтою і селянством існувала ще посередня верства, це „загородна" або „ходачкова" шляхта. Вона жила більшими гніздами малоземельних хліборобів на панських, шляхотських і королівських землях, за що була обвяжена певними повинностями в користь землевласників. Вона то, рекрутуючись з колишнього українського боярства, позбавленого своїх привілеїв і майна, відсунена на сірий кінець суспільно - громадянського життя, дуже довго притримувалося предківської віри й національности тоді, як повноправна українська шляхта дуже скоро цілком сполячилася. Зрівнана з польською шляхтою в правах, вона старалася дорівняти їй звичаями, мовою й культурою. Вже в XVI. столітті гине слід по українських, боярських родах, а й дрібна шляхта, що держалась своєї національности, належить до винятків.

На Лемківщину заходили чужі люди з усіх сторін. Румуни або Волохи, як їх називано, напливали в гори, як кочуючі пастухи з чередами овець. Власники гірських пасовищ, лемки, радо приймали цей чужий елемент, (складник числом), щоб хоч як небудь загосподарити свої землі, дозволили Волохам вибирати собі місце та лише брали від них податок в натурі, як сир, вовну, кожухи, баранів, чи вівці. Волоська кольонізація, (перша половина XIV ст.) почалася мабуть уже під кінець княжих часів, як волохи взагалі вперше займали північні сточища Карпат. Сильніший наплив Волохів прийшов мабуть аж у XVI. і XVII. віках.

Починаючи від часів Ягайла, Лемківщина щораз більше затрачує свій первісний вигляд, зокрема місто Сянік тратить прикмети міста українських князів. Польські королі надаючи низку привілеїв чужому напливовому елементові, німцям, полякам, мадярам, чехам, а тим самим обмежують привілеями права місцевих, українських горожан. Польський король Жиґмонт I. дозволив у 1530 р. основувати в Сяноці кушнірський цех і дав привілей для цього цеху. Цей привілей списаний у документі, який досі находиться в переховannю сяніцького цеху, та є в ньому дуже цікаві місця, що торкаються і обовязків українців.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

У СТРАХА ВЕЛИКІ ОЧИ

Стаючи як свідок у справі „законопроекту про пожичку й аренду" нюйорський суддя Герберт А. О'Брайен, заявив, що внаслідок війни в Европі між ріжними імігрантськими групами в Ню Йорку існує таке поважне напруження, що воно може легко перейти на громадянську війну, якби Злучені Держави вмішалися до европейської війни.

Що між ріжними національними групами імігрантів у Злучених Державах панують напруження внаслідок війни, можу признати, одначе чи можна сподіватися аж того, щоб на випадок війни одна група кинулася до війни з другою? Чи можливо припустити, щоби побилися жиди з німцями? Або італійці кинулися на людей грецького або англійського походження? Або фіни на москалів або москалі на фінів?

ЗВІДКИ?

„Місто Ню Йорк це справжня бочка пороху", — говорив потім приятель цього судді, Вилієм Гудвин, демократичний лідер дільниці Квінс: „наше приступлення до війни може підпалити цю бочку пороху".

Цікаво, що ця сама бочка пороху існувала в Ню Йорку й в минулу війну. І цікаво, що вступлення Злучених Держав до війни її не підпалило. Чому мало би її підпалити таке приступлення тепер?

Можу припустити, що й суддя О'Брайен і „лідер" Гудвин говорили зовсім чесно, так, як вірять. Тому при читанні свідчень судді О'Брайена приходить на думку питання: звідки в нього взялися такі страхи? З титулу судді показується, що він є в суді домашніх (родинних) відносин. Невже би суддя розтягав на відносини між цілими імігрантськими групами свої спостереження з родинних відносин? Чи не думає він, що цілі імігрантські групи готові кинутися одна на одну так, як інколи кидаються одно на одного подруги, з котрих одно ненавидить **національність** другого подруга?

ЧИ СЛУШНО?

Коли справді звідки взяв суддя О'Брайен свою думку про небезпеку громадянської війни між національностями в Америці, то чи слушно він розтягає свої спостереження з родинних відносин на позародинні взаємини?

Важко відповісти на це питання, одначе мені здається, що в межах родини ріжниці національні можуть часто викликати багато поважніші напруження й тертя, ніж між поодинокими групами імігрантів у громадському житті.

За цею думкою промовляє мені факт, що поодинокі імігрантські групи в Америці живуть від себе досить відрубним життям, а вже возьми групи зо собою справді дуже мало як групи стрічаються.

ДРУГА СТОРОНА МЕДАЛІ

Питалися ґазетярі ново йменованого американського амбасадора до Англії, чи він стоїть за злуку Злучених Держав і Великої Британії, а він відповів, що він стоїть за далеко ширшу співпрацю по скінченні війни, одначе він цього не називав би „злукою".

Звісно, співпраця чи злука спиралася би між іншим на спільність походження й культури.

Яке враження викличе така співпраця на тих людей у Злучених Державах, що не мають почуття таких спільностей?

ВІДЧИТИ НА УКРАЇНСЬКІ ТЕМИ
НА КОЛЮМБІЙСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ В НЮ ЙОРКУ

Як уже було проголошено, Департамент Східньо-европейських мов на Колюмбійськім університеті, разом з Українським Народним Союзом, влаштовує низку викладів про Україну. **Перший виклад відбудеться в пятницю, 14. лютого 1941.**

Виклади будуть начинатись у годині 8. вечером і будуть відбуватись в кімнаті 305, Шермергорн Гол, Колюмбія Юніверсіті (ROOM 305, SHERMERHORN HALL, COLUMBIA UNIVERSITY). Тільки „вечір пісні й танку" відбудеться в Ерл Гол Одіторіюм (EARL HALL AUDITORIUM AT COLUMBIA). Вступ для кожного вільний. Заряд радо повитає кожного, що цікавиться тими справами.

Виклади обіймaтимуть такі теми:

День:	Предмет:	Докладчик:
14. ЛЮТОГО	Історія України: Київський і Козацький періоди; Богдан Хмельницький.	Проф. Юрій Вернадський з Єйльського університету
21. ЛЮТОГО	Історія України: Новітні часи.	Степан Шумейко, редактор „Юкрейнієн Вікли".
28. ЛЮТОГО	Виклад укр. мовою: Огляд української культури.	Проф. Микола Чубатий з Укр. Кат. Каледжу в Стемфорд, Конн.
7 БЕРЕЗНЯ	Вечір української пісні й танку.	Хор, солісти і Гурт Українських Танцюристів.
14. БЕРЕЗНЯ	Виклад укр. мовою: Огляд української музики.	Проф. Олександер Кошиць, б. диригент світової слави Української Республиканської Капелі.
21. БЕРЕЗНЯ	Огляд української літератури.	Д-р Артур П. Колмен (Dr. ARTHUR P. COLEMAN) з Колюмбійського університету.
28. БЕРЕЗНЯ	Виклад укр. мовою: Тарас Шевченко.	Д-р Лука Мишуга, редактор „Свободи".
4. КВІТНЯ	Іван Франко.	Проф. Кларенс А. Менінґ (Prof. CLARENCE A. MANNING) з Колюмбійського університету.
18. КВІТНЯ	Мої враження з України і зустрічі з українцями.	Г. Гесел Тилтмен (H. HESSEL TILTMAN), британський кореспондент і письменник.

На виховних інституціях в Америці спочиває тепер відповідальність, і то така, як ще ніколи, доложити всіх старань, щоб поширити знання тих проблем, до яких треба привязувати серіозну увагу, коли бажаємо бачити світ замиреним і демократичним. Нема щодо цього кращого способу від такого, щоб влаштувати ряд докладів, як це вище подано, які накреслять нам науково те підложе, на якому виростали проблеми, що їх тепер вигдвигає Нова Европа, або подадуть, як ті проблеми розвязати.

Кларенс А. Менінг
Діючий виконний урядник Департаменту Східньо-европейських Мов Колюмбійського університету.

ІНІЦІЯТИВА ПЕРЕХОДИТЬ В БРИТІЙСЬКІ РУКИ

Звідомлення з Британії подають, що в останніх днях не видно з німецького боку якоїсь більшої активности. Коли є яка акція, то вона є викликувана британськими летунами, особливо над Англійським каналом.

СОВЄТИ І ЯПОНІЯ.

МОСКВА. — Совєти розпочали офіційні переговори з Японією в справі торговельного договору. З того приводу Японія зачала в Азії наступати на ті елементи, що були проти Совєтів, а походили з давної Росії.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БІЗНЕСМЕНІВ.

НЕ ДЛЯ ПОЛЯКІВ.—Перепачкована світлина з Польщі показує, що ця гарна крамниця делікатесів продає свої товари лише німцям.

ЗАЯВА УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ ПЕРЕД СЕНАТСЬКОЮ КОМІСІЄЮ ДЛЯ ЗАКОРДОННИХ ЗНОСИН

Делеґація Українського Конґресового Комітету, в складі громадян Мирослава Січинського і Миколи Мурашка, вручила в пятницю, 7-го лютого, Сенатській Комісії для Закордонних Зносин меморіял з нагоди переслухань у справі воєнної допомоги Великій Британії та іншим державам, що борються проти тоталітарної агресії.

Меморіял Українського Конґресового Комітету заявляє від імени репрезентованих ним понад 2,000 українських організацій в Сполучених Державах повну піддержку законопроєкту в справі допомоги Британській Спілці Держав, Греції і Хіні. Ця допомога потрібна, щоб забезпечити Сполучені Держави, ударемнити посягання тоталітарних агресорів по пануванню над світом і довести до таких умов, в яких Америка моглаб успішніше настояти на здійсненні такого ладу у світі, що був би опертий на демократичних ідеалах.

Вичисляючи головні політичні й господарські основи, що згідно з опінією американського народу повинні лягти в основу світового ладу після теперішньої війни, меморіял підкреслює зокрема потребу здійснення права самовизначення народів разом з певною господарською єдністю у світі.

„При цій нагоді — каже меморіял далі — звертаємо увагу американського народу на конечність привернення незалежности і самовизначення не тільки для тих загально відомих держав, що тепер їх втратили, але й **для всіх поневолених народів, включно з поверх 40-міліоновим народом українців**, про котрих світ так часто дотепер забував. — Факт, що Европа і з нею частина американської громадської опінії не піддержала достаточно після першої світової війни трудної, але й справедливої та проклямованої Америкою програми міжнародньої господарської співпраці, сполученої з ідеєю національного самовизначення і політичної демократії, є одною з головних причин теперішньої війни. Якщо ця програма не буде ще й тепер переведена в життя, тоді Америка буде примушена лишитись озброєним табором, бо прийдуть нові криваві світові зриви, що будуть загрожувати її існуванню."

„Вільна Америка не може існувати в світі, що є напів вільний і напів поневолений."

Меморіял стверджує наприкінці, що безпека, розвиток і навіть незалежність Сполучених Держав залежать тепер від трьох умов, а саме: продовжування внутрішніх економічних і суспільних реформ, що тепер переводяться в Америці, від висліду війни і від того, який буде мир після неї.

Цей меморіял Українського Конґресового Комітету включений в цілости до протоколу переслухань Сенатської Комісії. Крім того делеґація розіслала його до американських урядових установ, до численних членів сенату і палати репрезентантів, до преси і до ріжних закордонних представництв.

ДЕМОКРАТІЯ В СТАРИННІМ СВІТІ

У демократичних краях, без огляду на те, чи є вони в війні з тоталітарними державами, чи покищо невтральними, часто говориться під цю хвилю про те, що демократія є тепер у світі дуже загрожена. І якщо переможуть держави „осі", то з неї й сліду не стане. Ось так кажуть прихильники демократії. Та мало хто застановляється над тим, чи багато було досі на світі дійсно демократичних держав в поняттю тих старинних греків, що були творцями демократії, бо і сама назва „демос" нарід і „кратео", управляти, походить з їхньої мови й означає панування народу або такого державного устрою, де всі горожани мають рівні права й однаковий вплив на виконування влади. На питання, що є демократія, відповідають нині словами Авраама Лінколна, що це „є влада народу, виконувана через нарід і для народу". Мабуть найкраще вивязався з демократії той нарід, що винайшов цей термін перед 25 сотками літ, в Атенах. Правдоподібно цей державний устрій був можливий до переведення тільки в місті-державі, та що новітній нарід не потрапив би наслідувати атенського зразку, з другої сторони фактом є, що в часі свого розвитку атенська демократія створила вік Перікля, один з 4 найславніших світових віків.

500 літ перед Христом згадана вище атенська громада завела в себе таку владу, що була справдішнім пануванням народу. Вся влада була в руках народу, що збирався на віче, яке було зборами не представників народу, але зборами цілого загалу, всеї суспільности. Всі горожани, що мали понад 20 років, мали право брати участь у зборах і це було їхнім горожанським обовязком бути приявними на зборах. Засідання зборів були державними святами, а скитські лукові стрільці, що творили атенську поліцію, зганяли повільних балакунів линвами, замоченими в червоній охрі (жовта мінеральна краска), щоб лініві і недемократично настроєні горожани носили сліди на своїм одінню. Ми звозимо тепер горожан до голосування моторовими авто. Законодатні збори відбувалися тоді під голим небом; всі засідання були публичні. Кожний з горожан міг вилізти на підвищений камінь, надягнути на голову міртовий вінець, що забезпечував йому нетикальність і міг говорити. У той спосіб бесідництво було в Атенах ключем до провідництва. І тут саме лежала небезпека перед красноречивими підлесниками (демагогами), що спричинили тоді тільки лиха, що й тепер.

Державні урядові були слугами загалу і, з виїмком одного або двох, були вибирані не голосуванням, але льосуванням, яке унеможливлювало всяке підкупство. Атенський спосіб назначування урядовців льосуванням на один рік, мав своє добре значіння. У той спосіб кожний атенець міг бути найвищим урядовцем у державі, одначе він не міг вдруге занимати того самого становища. Це теж говорить про те, що кожний пересічний атенець мусів бути спосібним чоловіком. Крім народніх зборів було ще виконне тіло, цебто рада, зложена з 500 людей і вибирана також льосуванням. Вона засідала без перерви. У тій раді ніхто не міг засідати два роки. Тому і не міг присвоїти собі влади, тобто стати узурпатором. Крім нього, з огляду на те, що ніхто нижче 30 років життя не міг бути вибраний до цеї ради, не було багато атенців, якіб раз у своїм життю, скорше чи пізніше не мали нагоди засідати в цій раді 500. Атени були поділені на 10 вард і кожна висилала по 50 горожан до ради. А кожна ґрупа, зложена з 50 членів, засідала без перерви в раді через одну десяту року. — Провідника або голову цеї ради вибирано льосуванням на протяг кожних 24 годин. Тим провідником міг бути кожний горожанин; він держав у себе державну печатку, ключі до скарбниці й урядові записки (книги) і на протязі одного дня і ночі був уособленням держави. Він приймав заграничних послів, був предсідником на народніх зборах й ішов на чолі всіх державних походів. Тут треба знова взяти під увагу велику спосібність пересічного горожанина, що міг те все виконувати. Хоч в грецькій літературі є багато творів, висміваючих людські хиби, то не занотовано ані одного випадку, деб людина, що була головою держави через одну добу, внаслідок нервовости або звичайної неспосібности показала себе неспосібною бути „премієром міністрів" на протязі одного дня. Через те, що ніхто не міг засідати в раді 2 рази в життю і беручи під увагу, що кожний горожанин міг бути вибраним таким головою держави на протязі 20 або 30 літ, можна без сумніву твердити, що 3 атенців на кожних 10 були головами держави через одну добу. Це була дійсна демократія, про яку нині неможливо навіть думати.

Старинна демократія в Атенах мала два знамениті охоронні середники. Одним з них було протизаконодавство або спроба зміни законодавства. Кожного року перечитувано закони перед народніми зборами і тоді хтонебудь мав право пропонувати відкликання існуючого закону, або ухвалення нового закону. Цей випадок за ухвалою нового закону переслухував спеціяльний комітет у такий спосіб, як це відбувалось перед судом. Іменовано публичних адвокатів, що мали боронити старого закону проти обжаловуючих, що пропонували ухвалу нового закону. Якщо пропонований закон відкинено як неконституційний, пропонуючий міг бути за те тяжко покараний або засудженний на смерть. Тому людина, що пропонувала зміну або ухвалу нового закону, старалася бути певна, що пропоноване нею законодавство було ухвалене. Не можна собі представити ґеніяльнішого пляну для надання народньому зібранню функцій другої палати, або як тепер зовуть сенату. Демократію охоронювано проти поодиноких осіб ще інакшим способом. У половині кожного року відбувався дуже важне засідання народніх зборів. Це було одиноке засідання в році, що домагалося кворум, тобто певного числа сіб. потрібного до полагоди справи, а його одиноким завданням була полагода питання: „Чи нарід бажає усунути когось?" Якщо 6,000 горожан заявили, що вони цього хочуть, то по двох місяцях народні збори сходилися знова і на відломках з горшка горожани вписували імя тої особи, яку бажали бачити прогнаною на якийсь час з Атен. Якщо більшість згодилась на особу, що мала бути прогнана, тоді згадана особа була приневолена на протяг 10 літ покинути Атени. Череп горшка звано остракон, а ціле поступування звано остракізмом. Ціллю цього поступовання було запобігти, щоб якась особа не набирала поволі завеликої популярности, якаб могла дійти згодом до недемократичних розмірів. У нинішніх часах Гітлер і Мусоліні були би усунені, заки націзм або фашизм міг був зрости в силу, якщоб існувало таке поступування. Якщо одначе в неприявности провідників, рух таки далі зростав, лиш самою своєю силою чи своєю ідейністю, тоді вже уважався він демократичним.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОВІДОМЛЕННЯ
У СПРАВІ КОНВЕНЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Маючи на увазі, що деякі відділові урядники, а також і поодинокі члени починають надсилати вже конвенційні проєкти, подаємо до відома постанову статуту в цій справі. Параграф 44 статуту говорить дословно таке:

„Члени екзекутивного комітету мають розважати, й мати право одобрювати, переглядати або відкидати, видавати й оголошувати всі конвенційні проєкти для добра й добробуту Союзу, надіслані на їх руки на письмі підвладними відділами, і доручувати такі проєкти зо своїм порученням статутовій комісії, коли ця комісія засідає перед конвенцією, щоб згадана комісія ці проєкти розглянула і представила їх на конвенції".

Отже конвенційні проєкти повинні бути присилані відділами, а не поодинокими урядниками чи членами. Кожний проєкт повинен бути передискутований і ухвалений на зборах відділу, а тоді присланий на письмі, підписаним відділовим урядом і вибраними делеґатами, до головної канцелярії.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗУ.

ПОДАЄМО ДО ВІДОМА ВІДДІЛІВ 8 І 12 з ЙОНКЕРС І ВІДДІЛУ 6 з ҐЕЙСТИНҐС, Н. Й.

— що —

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

тих відділів відбудуться

В НЕДІЛЮ, 16. ЛЮТОГО (FEBRUARY 16, 1941)

В КЛЮБОВІЙ ГАЛИ,

13 WASHINGTON STREET, YONKERS, N. Y.

в годині 5. пополудні.

На ці збори повинні прибути урядники й члени всіх трьох відділів. Не будуть перші організаційні збори в нашій місцевости, а тому кожний член і членкиня повинні бути присутні на таких зборах. Організатор У. Н.Союзу **п. А. Маланчук** буде промовляти на зборах.

Окремо повідомляється **членів відділу 8.**, що звичайні місячні збори зачнуться того самого дня і в тім самім місци в годині 2. пополудні. На тих зборах буде вибір делеґата й заступника на конвенцію. Проситься членів прибути начас, так, щоб до пятої години можна було скінчити місячні збори, бо як уже повище сказано, то в пятій годині зачнуться організаційні збори.

ЗА ВІДДІЛИ 8, 12, 6 У. Н. СОЮЗУ:

27,33 **В. Мандзій, П. Федорко, А. Вовк**, секретарі.

ХОРВАТСЬКИЙ ЧАСОПИС ПРО МИХАЙЛА ГОЛИНСЬКОГО

З приводу концерту Михайла Голинського у Винніпеґу дня 10. січня ц. р., появилася в хорватськім тижневику „Хорватський Голос" у тому місті інтересна стаття - рецензія п. Петра Станковича, редактора тогож часопису. Стаття під наголовком: „Михайло Голинський, український Карузо".

В статті читаємо:

Минулої осени я був запрошений на одну забаву. Господарем дому був чех, а господинею, його дружина українка. Люди добре матеріяльно ситуовані. Я не знав, хто був прошений на забаву. Щойно в авті я довідався, що на забаві буде славний український тенор, Михайло Голинський, який прибув до Винніпеґу, щоб тут дати свій концерт.

Коли я почув, що буду мати нагоду пізнати великого співака, мені і у сні не снилося, що я пізнаю в нім його горячу словянську душу. Голинський прибув до дому, де мала відбутитися забава, вже після мене. Наші господарі жиють недалеко Винніпеґу. Увійшовши до дому, Голинський усміхнений, веселий поцілував в лице стареньку маму господині, а потім і інші жінки. Далі ми засіли достола. Мене посадили напроти Голинського.

Я забув сказати, що коли мене представили Голинському і сказали йому, що я хорват, на його лиці показалася велика радість, а разом з тим і певний неспокій, бо не знав, чи ми добре будемо себе розуміти, бо він слабо говорить по англійськи. Моя українська мова не совершенна, однак ми добре розумілися.

І розповідав п. Голинський про свої переживання. А має він що оповідати. У попередній війні був офіцером в австрійській армії. По війні почав науку співу і у звязку з тим був довший час у Міляно, Італія, у Львові, Варшаві, Берліні, Празі а також довший час у Москві. Там, його запросили большевики до Москви, щоб їм співав. Тоді в Україні і Москві велику ролю відгравав Скрипник. Після смерти Скрипника Голинський вернув до Львова. Дім Голинського і його родина є тепер у тій частині Галичини, яка підпала під Росію. Там залишився його скромний маєток, який би він радо подарував, колиб його жінка і діти змогли прибути на той бік океану...

Михайло Голинський був також у мене в редакції, де ми по приятельськи вели розмову. Коли я йому показав „Хорватський Голос" і почав читати, він здивувався, що така мала ріжниця між українською мовою і хорватською.

На Святий Вечір Голинський був моїм гостем. Крім нього були також два хорвати. Того вечера ми перебули на дружній розмові до півночі. Говорили про всячину, як це буває тільки між словянами, особливо, коли при фляшчині...

На 10. січня ц. р. у театрі Вокера у Винніпеґу відбувався концерт Голинського. На тім самім концерті мала виступити славна українська піяністка Люба Колесса-Филипс. Однак з важних причин (вона жиє в Оттаві) не могла прибути. Це пригноблюючо ділало на п. Голинського, бо він в останнім моменті мусів друкувати іншу програму. Його виручила молоденька скрипачка, Донна Ґреско (українська дівчина, роджена в Канаді), яка свою програму також дуже добре виконала.

Той, хто чув співака Енрика Карузо, знає, що я думаю, коли кажу, що Голинський має сильний голос, який був у Каруза. Кажу сильний, хоч голос у Каруза доходив до високих вижин лекше ніж у нашого українського приятеля Голинського.

П. Голинський співав у Винніпеґу переважно українські народні пісні, про котрі не знали навіть старші українські співаки. П. Голинський в тім є подібний до нашого Герцега*) з тою тільки ріжницею, що Голинський співак-артист є в стані передати публиці народні мельодії у незвичайний спосіб. Голос п. Голинського не ліричний. У нього героїчний тенор. Хоч його народні пісні навіяні ліричною інтерпеляцією. За то він має у своїй програмі багато пісень, повних молодецького розмаху, геройства і пісень, що розбуджують нарід.

Публиці особливо подобалася „Довбушева пісня", яку умисно для п. Голонвького уложив В. Балтарович. На ділі є це одна з найстарших гуцульських пісень. (Гуцули це українські мешканці Карпат, звідки родом також п. Голинський).

Велика саля була майже переповнена українцями, хоч були там і інші словяни, а також канадійці англійського походження, між якими був премієр Брекен, ґубернатор Віліямс і мейор міста Джан Квін.

По концерті у сусіднім готелі була устроєна в честь артиста перекуска на якій був також автор отсих стрічок. В часі перекуски говорив місцевий адвокат Василь Свистун, по нім мейор міста, Джан Квін, а далі під проводом п. Свистуна всі присутні співали ріжні гарні українські пісні. Це робило незвичайно гарне враження на гостя, який був захоплений щирими промовами, товариською ґутіркою і взагалі сердечним відношенням до нього всіх присутних на вечірці.

Не від річи згадати, що вже давніше, опера в Загребі запросила п. Голинського. Однак тоді він співав деінде і не міг прибути до Загребу. А дуже жаль, що з того нічого не вийшло.

В короткому часі п. Голинський відіде до Ню Йорку, і я певний, що читачі „Х. Г." будуть мати нагоду чути голос Голинського через радіо. Колиж почують, що він дає концерт, то прошу піти послухати українські народні пісні, котрі також є гарні, а особливо, коли їх співає такий великий артист, як Голинський. Він також співає оперові арії, відповідно до публики.

Тих кілька слів написав я про найбільшого українського оперового співака, якого воєнні обставини не що інше, привели на цю сторону океану, про чоловіка доброго серця, ласкавої словянської душі, а якого голос, говорячи буквально, погасив би світло величезної салі, колиб це не була електрика. За то його звуть „Українським Карузо".

*) Рудольф Герцеґ є хорватський культурний провідник, пропаґатор народньої культури. Публіцист і один з приклонників европейської конфедерації, у якій кожний нарід мав би повну автономію.

ВОДА НА ПРОДАЖ. — Ця картина, перепачкована з Польщі, представляє одиноку керницю в місті Люблині, з котрої все населення бере воду. За воду платиться.

ДИВИТЬСЯ НА СВІТ ЗИЗОМ. — Пані Гавз з Дітройту хвалиться посіданням цеї зизоокої кітки. Каже власниця, що котята цеї кітки мають всі нормальні очи.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МІННЕАПОЛІС, МІНН. — Місячні збори Тов. Богдана Хмельницького, від. 345., відбудуться в неділю, 16. лютого, зараз по Службі Божій в правосл. гали під церквою св. Михаїла. 505 — 4-та стріта, Норт Іст. Уряд проситьвсіх членів і членкиць прибути на збори, бо маємо деякі важні справи до вирішення. Також буде вибір делеґата на конвенцію У. Н. Союзу. Проситься всіх членів, щоби взяли участь у виборах, щоби пізніше не було невдоволення поміж членами, бо хто не прийде, буде сам собі винуватий. — Олекса Пилатюк, предс.; Антін Пронай, кас.; Петро Андрущак, секр.

ШАРЛЬОТА, велика кн. Люксембурґу, що живе в Канаді, відвідала недавно Білий Дім.

РЕЛІҐІЙНА ВІЙНА НІБИ ПРИТИХЛА

БЕРЛІН. — Персівал Нот, берлінський кореспондент часопису „Н. Й. Таймс", подає, що далі кружляють поголоски, що протестантський провідник Мартин Німюллер перейшов на католицизм, та що між церквами і державою настало „примиря", бо церкви визнали „моральний закон національної спільноти". Каже, що католицькі церкви повели велику акцію на допомогу німецьким воякам, та що католицький чеський часопис пише про те, що „европейські католики" солідаризуються з „новим порядком" Гітлера і Мусолінія, а є проти „економічного лібералізму" та „не пролиб сльози", якби так демократія провалилась. Далі кажуть, що націстівська влада удекорувала залізним хрестом першої кляси 32 військових куратів-католиків, а 71 залізним хрестом другої кляси. Також евангельська церква мала ніби „погодитись" з державою. Таке „примиря" має бути на весь протяг війни.

З ДИТИНСТВА КИТА

Кит, це найбільша тварина-велетень морів та океанів. Цікаво, що кити таксамо мандрують, як, наприклад, мандрівні птахи. На зиму вони покидають холодні води підбігунових околиць та пливуть у напрямі берегів Африки, відкіля з весною знову вертаються на північ. Підчас їх пробування на півдні приходять на світ молоді китенята — на 20 стіп завдовжки. Самиця родить одного молодого кита що два роки, й то завсіди у місяці квітні або травні. У грудні молодий кит має вже 50 стіп довжини, а у травні чергового року він уже дорослий, доходить до 80 стіп.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН ч. 224. Прямуюча стріла.

Відрухово Тарзеля обняла хлопця. Перший раз в її дикім життю вона відчула, що має вірного товариша коло себе.

В тій хвилі Ґамбу, спрагнений крівавої пімсти, наложеної його племенем на невинну дівчину і хлопця, натягав на лука стрілу.

Тарзелі зір був добре витренований. Вона бачила речі, яких Том був би не завважив. І тепер вона завважила, що щось на дереві заворушилось.

Ґамбу, бачучи сторожкість Тарзелі, випустив до неї стрілу. Він у поспіху не міг навіть добре змірити.